

Rola czytania w życiu człowieka

Data dodania: 2009-10-29 13:58:17

Autor: ELŻBIETA GRZYBOWSKA

Nie zapominajmy, że sukces odniesiony na samym początku kariery szkolnej zapadnie małemu człowiekowi głęboko w pamięci i zbuduje solidny fundament wiary w siebie i we własne możliwości. Umiejętność czytania to prawdziwy skarb na całe życie.

„Gdzie nie ma książki, tam w życiu człowieka czyni się zła pustka, której niczym wypełnić nie można(...).

Człowiek więdnie bez dobrej książki, jak więdnie kwiat bez słońca...” K. Makuszyński

W świecie komputerów XXI wieku dzieci i młodzież coraz rzadziej sięgają po książkę. Odchodzimy od czytania jako czegoś „staremodnego”, zapominając o niezapomnianych przeżyciach, jakie dostarcza lektura. Wiadomym jest, że aby wychować twórczego obywatela potrafiącego posługiwać się informacją w różnej postaci konieczna jest jak najwcześniejsza inicjacja literacka dziecka.

„Głośne czytanie nie zastępuje dziecku samodzielnego czytania, ale daje mu propozycję interpretacji tekstu i zwalnia go z odcyfrowywania liter. Za pomocą głosu, tempa lektury i innych niemożliwych do zarejestrowania środków aktorskiego wyrazu, wydobywamy z tekstu większą wyrazistość, sugestywność, plastyczność, sprawiamy, że słuchacz przeżywa silniej tekst, niż czytałby samodzielnie” [Papuzińska]. Wspólne czytanie książek z dziećmi, opowiadanie dziecku rysunków w książce, w niezwykle sposób wzbogaca rozwój emocjonalny dziecka, a także wzmacnia więzi rodzinne, poczucie bezpieczeństwa, miłości. Chwile spędzone wspólnie z dzieckiem na głośnym czytaniu pozostawiają trwałe i niezapomniane ślady w świadomości dziecka, na zawsze kojarzą się z ciepłem matczynego głosu, uśmiechu, czułym uściskiem w matczynych ramionach.

Głośne czytanie wprowadza dziecko w świat określonych tekstów literackich tzw. kanonu literatury polskiej i obcej. Rozbudza i pielęgnuje pojawiającą się chęć czytania, która być może z czasem przekształci się w potrzebę czytania, potrzebę codziennego kontaktu z kulturą literacką. Jeżeli nie damy naszym dzieciom szansy na zetknięcie się z książką od wczesnego dzieciństwa, to w późniejszym okresie ono wcale nie musi odczuwać jej braku.

Nie dziwnym jest, zatem, że dzieci i młodzież współczesna nie chce czytać. Nikt im nie pokazał, jak należy to robić. Sporadyczne czytanie dzieciom książek nie ma większego znaczenia i nie przekłada się w przyszłości na większą aktywność czytelniczą.

Często zapominamy o tym, że odpowiednio dobrana książka może stać się znakomitym narzędziem w ręku rodziców, czy nauczycieli w rozwiązywaniu doraźnych problemów wychowawczych, może stać się znakomitą płaszczyzną kontaktów i porozumienia między dziećmi i rodzicami, czy nauczycielami.

Zachęcałabym do kontynuowania głośnego czytania, podkreślając, że wraz z wiekiem wzrasta terapeutyczna funkcja książki i wspólnego czytania. Brak systematycznego kontaktu z książką ujemnie wpływa na poziom wykształcenia.

Żadna szkoła, nawet najlepsza nie znaczy tyle dla dziecka, co rodzinne czytanie. To właśnie dom rodzinny „kładzie podwaliny pod to, co jest w człowieku niepowtarzalne, co decyduje o jego indywidualnych przymiotach i wadach” [Papuzińska].

Nikt od razu nie rodzi się czytelnikiem. Potrzeba na to wielu lat pracy i właściwego ukierunkowania zarówno w domu, jak i w szkole. Jeśli nie wykształcimy w dziecku odpowiednich nawyków kulturalnych, to w dorosłym życiu nie będzie wcale odczuwać ich braku.

Należy uświadomić rodzicom jak ważne jest czytanie dzieciom książek. Jeśli to zaniedbają, może to doprowadzić do nieodwracalnych zmian, a zaległości nie będzie można już nadrobić. Głośne czytanie dziecku wpływa pozytywnie na jego rozwój, na psychikę, wyobraźnię, pamięć, koncentrację. Wystarczy 20 minut czytania dziennie, ale warto robić to systematycznie.

I nawet, jeśli nasze pociechy umieją już same czytać, nie należy zaprzestawać rodzinnego rytuału. Dzięki czytaniu nawiąże się z dzieckiem lepszy kontakt, będzie się je poznawać.

Wspólne czytanie to budowanie więzi: dziecko-rodzice, dziecko-grupa społeczna, dziecko-nauczyciel. Należy dążyć do tego by dziecko zdobywało wiedzę. Wiedza ta będzie się rozszerzać wówczas, jeżeli będzie ono czytało chętnie i, przede wszystkim, płynnie.

Badania naukowe potwierdzają, że głośne czytanie dziecku:

- rozwija język i wyobraźnię,
- buduje i umacnia więź między rodzicami a dzieckiem,
- zapewnia emocjonalny rozwój dziecka,
- pomaga w wychowaniu,
- ułatwia naukę w szkole,
- kształtuje nawyk czytania i zdobywania wiedzy na całe życie,
- uczy myślenia,
- pomaga w zrozumieniu ludzi, świata i siebie,
- chroni przed uzależnieniem od telewizji,
- uczy nie agresywnych sposobów rozwiązywania problemów i konfliktów,
- jest najlepszą „instytucją” kształtującą pomyślną przyszłość dziecka.

Zachęcam nauczycieli i rodziców do głośnego czytania z dziećmi. Najważniejsze jest czytanie systematyczne, a efekty z pewnością będą wspaniałe.

Wybierajcie książki ciekawe i wartościowe, takie, które wzruszają, rozśmieszają i przygotowują dzieci do późniejszego życia.

Jednym z podstawowych zadań nauczania języka polskiego w szkole jest nauka czytania.

Pojęcie **czytanie** jest dość obszerne. W *Słowniku języka polskiego* odnajdujemy definicję: **czytać- przebiegając wzrokiem po napisanych lub wydrukowanych literach albo innych symbolach, formułować w umyśle lub na głos odpowiadające im dźwięki językowe; zapoznawać się z treścią tego, co jest napisane lub wydrukowane**. Z definicji tej wynika, że umiejętność sprawnego czytania jest konieczna do tego, by zrozumieć poznawany tekst.

Kształcenie umiejętności sprawnego czytania musi przebiegać na wielu płaszczyznach i obejmować: czytanie głośne (indywidualne, zbiorowe, z podziałem na role) oraz czytanie ciche (uczeń uczy się obejmować wzrokiem coraz większe partie tekstu). Opanowanie umiejętności sprawnego czytania głośnego i cichego ma wielki wpływ m.in. na rozumienie czytanego i słyszanego tekstu.

Pojawia się więc zagadnienie tzw. czytania ze zrozumieniem, które w ostatnich latach stało się bolączką polskich szkół. Brak umiejętności takiego czytania jest często przyczyną szkolnych niepowodzeń uczniów nie tylko na lekcjach języka polskiego. Widoczne jest to zwłaszcza przy okazji rozwiązywania testów, kiedy to uważne czytanie pytań i poleceń jest szczególnie istotne, bo uczeń jest zdany wyłącznie na siebie, nie może liczyć na pomoc nauczyciela. Wszystkim nauczycielom powinno zależeć na doskonaleniu przez uczniów umiejętności czytania, bo uczeń, który nie rozumie, co czyta, niewiele się nauczy.

Jakie elementy składają się na umiejętność poprawnego czytania? Przede wszystkim musi być ono **sprawne**, czyli: szybkie, dokładne i ze zrozumieniem. W przypadku czytania głośnego należy brać pod uwagę dodatkowe elementy: czyste i wyraźne wymawianie, poprawne, logiczne akcentowanie i frazowanie, estetykę.

Czytanie głośne zasługuje na szczególną uwagę, gdyż stanowi ono akt twórczy: interpretując głośno tekst uczeń tworzy nową jakość, nadaje mu subiektywny charakter. Głośne czytanie rozwija uczniów pod względem intelektualnym, osobowym i estetycznym.

Korzyści płynące z czytania (cichego i głośnego) są oczywiste: przede wszystkim jest ono środkiem prowadzącym do pełniejszego zrozumienia tekstów literackich, dzięki niemu podnosimy kulturę językową (poprzez wzbogacanie słownictwa, utrwalanie poprawnych struktur składniowych), a w przypadku czytania głośnego dodatkowo doskonalimy sprawność artykulacyjną oraz rozwijamy (poprzez interpretację tekstu) umiejętności twórcze. Osoby źle czytające często nie rozumieją poleceń, nie potrafią dokonać streszczenia tekstu, mają problemy ze zredagowaniem notatki itp.

Wykształcenie umiejętności sprawnego czytania wymaga czasu. Nie osiągniemy sukcesu, jeśli nasze działania będą miały charakter doraźny. Lekcje języka polskiego nieustannie stwarzają okazje do kształcenia tej umiejętności. Nie jest konieczne poświęcanie temu zagadnieniu każdorazowo odrębnych zajęć. Należy tak organizować pracę na lekcji, aby ćwiczenia służące podnoszeniu sprawności czytania naturalnie wynikały z toku zajęć.

Doskonaląc umiejętność czytania podnosi się stopień rozumienia tekstu, co w znacznej mierze ułatwia poprawne wykonywanie wszelkich poleceń. Pracując nad doskonaleniem

techniki i sprawności czytania powinno się stosować zasadę stopniowania trudności.

Dużo się ostatnio mówi o spadku czytelnictwa Polaków. Fakt ten spowodowany jest m.in. dominacją mediów elektronicznych w naszym życiu, komputeryzacją, wideomanią (która zastępuje czytanie, także dzieł literackich).

Wzorce postępowania dorosłych powielają dzieci i młodzież, co sprawia, że i oni niechętnie sięgają po książkę, wybierając media łatwiejsze w odbiorze itd.

Wszystkie te argumenty nie budzą w tej chwili żadnych wątpliwości. Diagnozę postawiono, przyszedł czas na przeciwdziałanie. Szkoła powinna być jedną z najważniejszych instytucji uczestniczących w tej kampanii.

Nie ulega wątpliwości, że kontakt z książką dostarcza wiedzy o świecie i ludziach, rozwija wyobraźnię, kształtuje właściwą hierarchię wartości, uwrażliwia na przeżycia i uczucia innych etc.

Bibliografia:

1. Dunin J., **Pismo zmienia świat**, Warszawa 1998
2. Dziurlikowska K., **Czy warto czytać książki w epoce Internetu?**, „Nowa Szkoła” 2001, nr 2
3. Janiszewska K., **Wspólne czytanie**, „Wychowawca” 2001, nr 4
4. Kołodziejaska J., **Za drzwiami bibliotek**, Warszawa 1995
5. Konopnicka I., **Kilka słów o czytelnictwie**, „Życie Szkoły” 2007 nr 10
6. Konopnicka I., **Terapia czytelnicza**, „Życie Szkoły” 2007 nr 5
7. Kowalczyk M., **„Cała Polska czyta dzieciom”- kilka refleksji o głośnym czytaniu**, „Wychowanie Na Co Dzień” 2003, nr 3
8. **Książka i biblioteka w środowisku edukacyjnym**, red. E. B. Zyburt, Wydawnictwo SBP, Warszawa 2002
9. Papuzińska J., **Inicjacje literackie**, Warszawa 1988
10. Papuzińska J., **Książki, dzieci, biblioteka**, Warszawa 1992
11. Pichet S., **Rola czytania w życiu człowieka**, „Biblioteka w Szkole” 1992, nr 10
12. Podlasińska I., **Czytelnictwo najmłodszych**, „Biuletyn EBIB” [Dokument elektroniczny] 2004, nr 3
13. Podlasińska I., **Rodzice inspiratorami czytelnictwa dzieci**, „Guliwer” 2003, nr 1
14. Pomianek P., **Dlaczego warto czytać?** www.tolle.pl (z dn. 30.09.2009)
15. Rudzińska Z., **Wybierzmy czytanie!** „Życie Szkoły” 2007, nr 5
16. Szocki J., **O kulturze czytelniczej uczniów szkół podstawowych**, „Poradnik Bibliotekarza” 1994 nr 9
17. Świerczyńska-Jelonek D., **Radość czytania**, „Guliwer” 2002, nr 1
18. Tichy B., **Dziecko i książki**, W: Forum nauczycieli. Wychowanie przedszkolne. MAC Edukacja S.A. Kielce 2002, nr 1
19. Wojciechowski J., **Czytelnictwo**, Kraków 1999

Opracowała: Elżbieta Grzybowska

Literka.pl Literka.pl